

82. Torstaina 11 päivänä kesäkuuta 1992

kello 21.40

Päiväjärjestys	
	5) Ehdotus sokerilaiksi 2447 S.
	Hallituksen esitys n:o 78 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12
Ilmoituksia	
	6) Ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oi- keuteen saada aikuisopintorahaa ” S.
Toinen käsittely:	
1) Ehdotukset kiinteistöverolaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi 2444	Hallituksen esitys n:o 72 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6
Hallituksen esitys n:o 50 Lakialoitteet n:ot 13 ja 14 Toivomusaloitteet n:ot 103, 112 ja 153/ 1991 vp Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28	7) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmäl- lisen hammashuollon toimeenpanon siirtä- misestä 2448
2) Ehdotukset laiksi opetus- ja kulttuu- ritoimen rahoituksesta sekä siihen liitty- viksi laeiksi 2446	Hallituksen esitys n:o 75 Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 12
Hallituksen esitys n:o 215/1991 vp Toivomusaloite n:o 221/1991 vp Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6 Suuren valiokunnan mietintö n:o 3	8) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaa- misesta ”
3) Ehdotus laiksi kotimaisesta tärkke- lystuotannosta 2447	Hallituksen esitys n:o 83 Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 14
Hallituksen esitys n:o 79 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10	9) Ehdotus laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista ”
4) Ehdotus laiksi kotimaisesta öljykas- vituotannosta ”	Hallituksen esitys n:o 185/1991 vp Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 15
Hallituksen esitys n:o 80 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11	10) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysval- tain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopi- muksen eräiden määräysten hyväksymi- sistä 2449
	Hallituksen esitys n:o 193/1991 vp Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 17

S. Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

11) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista 2449

Hallituksen esitys n:o 82
Talousvaliokunnan mietintö n:o 25

12) Ehdotukset laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 63
Lakialoite n:o 18
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

13) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 2454

Hallituksen esitys n:o 68
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

14) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta 2455

Hallituksen esitys n:o 42
Lakialoite n:o 19
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

15) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys n:o 87
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Pesälä.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoitetaan ed. Kuitinen.

1) Ehdotukset kiinteistöverolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 50
Lakialoitteet n:ot 13 ja 14
Toivomusaloitteet n:ot 103, 112 ja 153/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Keväällä runsas pari vuotta sitten SMP onnistui Harri Holkerin sinipunahallituksessa torjumaan kokoomuksen ja sosialidemokraattien ajaman uuden kiinteistöveron asuntotuloverotuksen, kiinteistöjen harkintaverotuksen, kunnallisen katumaksun ja manttaalimaksun tilalle. Silloinen oppositiopuolue keskusta epäili SMP:n tavoin kiinteistöveron tarpeellisuutta. Nyt hallitusvaltaan päästyään kepu on kuitenkin unohtanut entiset kantansa tässäkin asiassa ja esittää nyt Ahon porvarihallituksen luomuksena kiinteistövero.

Kokoomuksen ja SDP:n suunnitelma viime vaalikaudella oli saattaa kaikki maat ja mannut, tilat ja pikkumökit kiinteistöverolle. Ahon hallituksen esityksessä metsät ja maatalousmaa ovat kuitenkin veron ulkopuolella, kun taas maatalouden tuotantorakennukset ovat asuinrakennusten tavoin veron piirissä. Hallitus esittää, että kiinteistövero määrätään prosenttina verotusarvosta. Kunnanvaltuusto määrää vuosittain etukäteen veroprosentit vaihteluvälien rajoissa.

Himoverottajana tunnettu keskusta pääsee näin omissa vahvan kannatuksen kunnissaan, jos niitä nyt epäonnistuneen hallitusvuoden jälkeen vielä on, riistämään veroja raskaimman jälkeen kuntalaisilta. Veron piiriin joutuu keskustan johtaman uuden vaihtoehdon ansiosta noin 800 000 maaseudun haja-asutusalueiden asuntoa, joista ei nyt jouduta maksamaan katumaksua eikä asuntotuloveroa.

SMP ei hyväksy hallituksen esitystä, ja siksi olemme tehneet rinnakkaislakialoitteen. Laki-

aloitteessamme me esitämme, että kiinteistöverolakiin sisällytettäisiin myös kiinteistöverosta vapautumista koskeva säännös. Sen mukaan alle 4 800 markan kuukausitulot omaava henkilö tai aviopuolisoiden kyseessä ollessa yhteensä alle 6 800 markan kuukausitulot omaavat henkilöt olisi anomuksesta vapautettava kiinteistöverosta. Lakialoitteessamme esitämme myös, että verovapauteen oikeuttava tuloraja sidottaisiin elinkustannusindeksiin ja sitä tarkistettaisiin vuosittain. Lisäksi lakialoitteessa ehdotetaan, että pienin perittävä kiinteistöveron määrä olisi 250 markkaa.

Emme voi hyväksyä hallituksen esittämää uutta veromuotoa, joka kohdentuu ryhmiin, joiden joukossa on runsaasti vähävaraisia omakotitalon, omistusasunnon tai pienen kesämökin omistajia. Hallituksen esityksen tavoite, kiinteistöverotuksen yksinkertaistaminen, on hyvä ja kannatettava asia, mutta esityksessä on paljon puutteita.

Hallituksen esitys ei valitettavasti ota huomioon verovelvollisen taloudellista asemaa eikä sitä, että veron kohteeksi ovat joutumassa maaseudun haja-asutusalueiden pienikiinteistöjen omistajat, kuten jo aiemmin sanoin.

Ahon hallitus on omalla veropolitiikallaan nostanut Suomen verotuksen jo pilviin, eikä loppua veroriistolle ole näkyvissä. Pienituloisia, esimerkiksi pientä eläkettä saavia vanhuksia, ei enää voida kurittaa lisää uudella hallituksen esittämällä veromuodolla, joka lisäisi vähävaraistenkin kokonaisveroastetta.

On muistettava, että haja-asutusalueiden asukkaat eivät tähän saakka ole joutuneet maksamiehiksi katumaksussa tai manttaalimaksussa eivätkä ole maksaneet asuntotuloveroa. Hallituksen esityksessä sanotaan, ettei kiinteistöveroa peritä, jos se jää alle 100 markan. Käytännössä tämä tulee merkitsemään sitä, että verotusarvoltaan jo 25 000—30 000 markan kiinteistöstäkin menisi veroa. Raja on aivan liian alhainen, lisää byrokratiaa ja aiheuttaa turhaa työtä. SMP:n lakialoitteessa esitetäänkin, kuten äsken mainitsin, että pienin perittävä kiinteistövero olisi määrältään 250 markkaa.

Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä ei hyväksy hallituksen esitystä kiinteistöverolaiksi, vaan ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin SMP:n tekemään lakialoitteeseen n:o 14 sisältyvä lakiehdotus. Ellei käsittelyn pohjana ole lakialoitteemme, tulemme esittämään tämän kiinteistöverolain hylkäämistä.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäkelän puheessa voisin korjata sen, kun hän mainostaa tätä heidän omaa lakiesitystään, että se ei suinkaan noilla luvuilla kyllä korjaa tässä hallituksen esityksessä olevia epäkohtia, vaan se lisää niitä. Se ei tee sitä oikeudenmukaisemmaksi. Se vapauttaa sellaisia-kin korolla eläjiä ja muita, joita ei ole syytä kiinteistöverosta vapauttaa.

Mitä kiinteistöveron historiaan tulee, niin siinäkin tulkinta oli väärä. Viime hallituksen aikana sitä valmisteltiin, mutta olin itse meidän ryhmämme kokouksessa ja samoin ryhmän työvaliokunnassa, jossa yksikantaan totesimme, että sellaista esitystä ei tämän hallituksen aikana me emme salli tulevan, ja niin ei tapahtunut. Puheet siitä, että sosialidemokraatit salaa sen valmistivat ja olivat valmiit antamaan, ovat perää vailla.

Ed. S u h o n e n : Herra puhemies! Silloin kun tätä lakia aikaisemmin käsiteltiin, minua ihmetytti se, että demarit olivat lähinnä huolestuneita kesämökkiläisistä. Minusta kesämökkiläisten pitääkin maksaa tavallaan tätä veroa. Samanaikaisesti päivitellään sitä, että kyllä on kauheaa, kun on tällainen vero, ja nostetaan pari koppaa kaljaa auton perästä pois. Siinä se veron hinta monta kertaa on. Se on niin suhteellista. Kyllä minä olen sitä mieltä, että oikeudenmukainen tietenkin kiinteistöveron on oltava, mutta tämä esitys pistää kaikki pienetkin töllit nyt verolle. Epäilen kuitenkin, että esimerkiksi kepuvoittoisissa kunnissa ahneus kasvaa ja pistetään verotusarvot niin korkeiksi, että silloin tulevat kaikki pienetkin töllit verotetuiksi.

Tulen myös kannattamaan kolmannessa käsittelyssä tämän lain hylkäämistä.

Ed. H u r s k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suhonen väitti, että sosialidemokraatit ovat huolestuneita ainoastaan kesämökkiläisten asemasta tässä kiinteistöverossa. Se ei suinkaan pidä paikkaansa. Me toivoisimme, että tämän lakiesityksen perusteella verotettaisiin tasa-arvoisesti kaikkia, myös maatilan omistajia, maatilallisia. Yrittäjillä on mahdollisuus saada kiinteistövero verovähennyksenä samoin kuin maatilakiinteistöjen omistajilla. Sen sijaan omakotitalon omistajilla ei tätä mahdollisuutta ole.

Ed. B a c k m a n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Suhoselle oikaisisin, että

socialidemokraatit eivät suinkaan ole olleet huolissaan pelkästään vapaa-ajan asuntojen verotuksesta. Me hyväksymme sen, että vapaa-ajan asunnoista peritään nykyisen suuruista veroa, mutta sitä emme hyväksy, että tässä esimerkiksi maalaiskunnat rahastaisivat pelkästään kaupunkilaisia, niitä kaupunkilaisia, jotka joutuvat maksamaan omista asunnoistaan tämän esityksen mukaan erittäin korkeata veroa sen takia, että veropohja on hallituksen esityksessä jätetty huteraksi, kun sieltä ovat poissa metsät ja maatalousmaa.

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Perustelin mielestäni ensimmäisessä käsittelyssä niin hyvin vasemmistoliiton ehdotuksen, etten ala sitä enää tässä toistaa, vaan, arvoisa puhemies, teen ehdotuksen, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyyn II vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan ehdotusta.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Samoin ensimmäisessä käsittelyssä esittelin niitä näkemyksiä, joita socialidemokraateilla on ollut kiinteistöveroon.

Ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otetaan valiokunnan mietintöön liitetyn I vastalauseen mukaisesti ed. Kalliomäen ym. lakialoitteeseen n:o 13 sisältyvä lakiehdotus, joka pitää sisällään sen, että veron piiriin tulevat myös metsät ja maatalousmaa ja vapaa-ajan asuntojen osalta vero voi olla korkeintaan kaksinkertainen varsinaisiin asuntoihin verrattuna ja lisäksi tämä uudistus tulisi voimaan vasta vuoden 1994 alusta.

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Hallitus ei onnistunut tuomaan eduskunnan käsittelyyn kunnollista kiinteistöverolakiesitystä. Valtiovarainvaliokuntakaan ei kyennyt muuttamaan hallituksen esitystä kelvolliseksi. Verrattuna hallituksen esitykseen ja muihin rinnakkaislakiesityksiin ed. Kalliomäen nimellä oleva socialidemokraattisen eduskuntaryhmän lakialoite täyttää oikeudenmukaisuuden ja tasa-puolisuuden vaatimukset.

Kannatan ed. Backmanin ehdotusta käsittelyn pohjaksi, siis ed. Kalliomäen nimellä olevaa aloitetta.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Mäkelän tekemää pohjaehdotusta.

Totean sen, että hallituksen esitys on oikea-pohjainen, siitä ei päästä mihinkään, mutta siinä on alkutyön jälkeen jätetty viimeistely tekemättä eikä ole katsottu tulevaisuuden visioita eikä oikeastaan varpaita pidemmälle. Nämä pohjaehdotuksetkaan, jotka täällä ovat, sen paremmin meidän kuin muidenkaan, eivät ehkä korjaa näitä virheitä kaikilta osin mutta ovat kuitenkin osoituksena varmasti siitä, että tämä hallituksen esityskään ei ole sellainen, joka voidaan hyväksyä.

Eräs ongelma tässä kiinteistöverossa on juuri se, että niin kuin aikanaan maarakennusmaksun yhteydessä viime eduskuntakaudella todettiin toisessa lakivaliokunnassa, tarkoituksena on tulevaisuudessa korottaa asteittain kiinteistöjen verotusarvoja. Näin ennen pitkää pienempikin mökki maaseudulla saattaa olla verotusarvoltaan lähes samassa kuin sen todellinen myyntiarvo. Näin tässä tapauksessa eläkeläisten, jotka ovat vähätuloisia, osalta nämä kustannukset, kun kunta käyttää mahdollisimman korkeata kerrointa rahantulon toivossa ja tarpeessa, muodostuvat kohtuuttomiksi.

Katsoisin kuitenkin, että SMP:n eduskuntaryhmän ja ed. Mäkelän pohjaesitys on sikäli paras, että se kohdistaa huomionsa nimenomaan vähätuloisiin, vähäosaisiin, pienituloisiin ihmisiin. Sen sijaan, vaikka on tietysti katsottava myös kesämökkiläisten osaan, on todettava se niin kuin olen aikaisemmin todennut, että mökeistä suurin osa on toisen kunnan alueella, jonne ei makseta muuten veroja, mutta siellä kuitenkin pidetään tiettyjä palveluja, ja näin loma-asuntojen verotuksen ehkä voi hyväksyä suhteessa kalliimpana kuin tavallisen asunnon.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

2) Ehdotukset laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Jatkettu toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 215/1991 vp
Toivomusaloite n:o 221/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 3

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3, josta ilmenee, että suuri valiokunta on päättänyt yhtyä eduskunnan asiassa tekemään päätökseen.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 79

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. **R a j a m ä k i:** Arvoisa puhemies! Ehdotan ensimmäisessä käsittelyssä esille tuomiini perusteluihin viitaten, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. **P u l l i a i n e n:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rajamäen ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

4) Ehdotus laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 80

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. **R a j a m ä k i:** Herra puhemies! Edelleen viitaten aikaisemmin tänä iltana esille tuomiini

perusteluihin ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. **P u l l i a i n e n:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rajamäen ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

5) Ehdotus sokerilaiksi

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 78

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. **R a j a m ä k i:** Herra puhemies! Tältä osin mietinnössä ei ole vastalauseita liittyen väärillä perusteilla saadun avustuksen takaisinperintään, kuten hallituksen esityksiin n:ot 79 ja 80 olen liittänyt, mutta tältä osin myös 9 §:n osalta tulen ehdottamaan, että pykälä muutetaan vastaavalla tavalla.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

6) Ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 72

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelut

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 a, 1 b ja 10 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 75

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Olemme myös ensimmäisessä käsittelyssä riittävästi mielestäni perustelleet sitä, miksi olemme jättäneet vastalauseen hallituksen esitykseen aikuisten hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä. Meidän ehdotuksemme pitää sisällään pykälämuutokset sairausvakuutuslakiin siten, että myös 65 vuotta täyttäneet tulisivat järjestelmällisen hammashoidon piiriin. Tämä on keskeinen sisältö.

Ehdotan siis, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen tekemää ehdotusta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

8) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 83

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 14

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelut 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 185/1991 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 15

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Koska en pystynyt seuraamaan lakiesityksen ensimmäistä käsittelyä haluan tässä yhteydessä sanoa vain pari asiaa tästä laista.

Tähän sisältyy potilasasiamies, uusi organisaatorinen byrokraatia, joka minun mielestäni on tarpeeton aivan samalla tavalla kuin palveluasiamiesehdotus ja perusturvalautakunta oli valtionosuusuudistuksessa, elikkä sama ajatus, uuden hallinnollisen turvan byrokraatian rakentaminen, sisältyy tähän lakiin. Vastustin ajatusta jo lain lähetekeskustelussa, mutta siitä huolimatta tämä edelleen tässä näyttää olevan.

Lakiesityksestä käy kuitenkin ilmi, että nämä potilasasiamiehen asiat ovat lähinnä neuvojen ja ohjauksen antamista, jonka aivan hyvin voisivat sairaalassa olevat sosiaalityöntekijät suorittaa, ja samalla tavalla oikeusapua olisivat voineet ja voivat antaa edelleenkin tietenkin kuntien oikeusaputoimistot. Haluan pöytäkirjaan maininnan siitä, että pidän potilasasiamiehen viran, instituution, perustamista aivan tyhjänä ja tarpeettomana asiana.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Ed. Ukkolan mielipiteet hämmästyttävät.

Tuntuu siltä, että hän ei ole joutunut minkäänlaisiin tekemisiin potilaiden ja heidän kohtamiensa ongelmien kanssa. Useimmiten hoito tietysti tapahtuu asianmukaisesti ja potilaat saavat tarvittavat neuvot ja ohjeet, mutta valitettavasti tämä ei aina pidä paikkaansa, ja potilaan oikeuksien turvaamiseksi on tärkeää, että on selkeästi kirjattu yhteen lainsäädäntöön heidän oikeutensa ja myös se, mistä he saavat neuvoja. Tämän lain kehittäminen varmaan on tarpeellista jatkossa, mutta tämä on aivan hyvä alku.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, 1 luvun otsikko, 3—9 §, 2 luvun otsikko, 10 ja 11 §, 3 luvun otsikko, 12 ja 13 §, 4 luvun otsikko, 14—17 §, 5 luvun otsikko, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 193/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 82
Talousvaliokunnan mietintö n:o 25

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 25.

Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—7 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

Jatkettu toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 63
Lakialoite n:o 18
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4, josta ilmenee, että suuri valiokunta on asian käsiteltyään ehdottanut lakiehdotuksen hyväksyttäväksi työasiainvaliokunnan mietinnössä ehdotetussa muodossa. Eduskunnan on nyt päätettävä, hyväksyykö se suuren valiokunnan ehdotuksen vai pysyykö se aikaisemmassa päätöksessään.

Keskustelu:

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Kiinnitän aluksi huomiota jälleen kerran eduskunnan päätösvaltaan. Sitähän ei ole millään tavalla määritelty, ja eduskunta voi todella näin pienessä kokoonpanossa tehdä päätöksiä toisen käsittelyn asioissa, jos ne ovat yksimielisiä. Kun perustuslakivaliokunta parhaillaan käsittelee erästä eduskunnan työjärjestyksen muutosta, niin toivoisin, että tähänkin kiinnitettäisiin huomiota eli määriteltäisiin, että eduskunta on päätösvaltainen esimerkiksi siinä suhteessa, missä erikoisvaliokunnat ovat päätösvaltaisia. Eiväthän nekään voi tehdä päätöksiä, ellei ole vähintään kaksiosta edustajaa valiokunnassa paikalla.

Eduskunnan työjärjestys on ehkä laadittu aikana, jolloin pidettiin päivänselvänä sitä, että edustajat ovat in corpore paikalla silloin, kun eduskunta päätöksiä tekee. Me olemme eläneet erilaiseen aikaan. Työmoraali on aivan erilainen kuin sinä aikana, jolloin näitä sääntöjä on isänmaalle laadittu.

Arvoisa puhemies! Tämän tasa-arvolain käsittelyn tässä vaiheessa haluaisin aluksi todeta, että hallituksen esitys on hyvä. Se tuo tasa-arvolakiin sen pykälän, jota itse esitin jo vuonna 1986, kun eduskunta toisen lakivaliokunnan valmistelussa tätä asiaa käsittelee. Mainitsin tästä lain aikaisemmissa käsittelyvaiheissa.

Haluan lainata hallituksen esityksen perusteluista erään kappaleen tähän: ”Tasa-arvolakia säädettäessä eduskunnan toinen lakivaliokunta korosti mietinnössään n:o 4/86 vp. yleistä syrjintäkieltoa käsitellessään yksimielisesti, että oikeus äitiyteen ja isyyteen kuuluu ihmisen luovuttamattomiin oikeuksiin eikä saa valiokunnan käsityksen mukaan muodostaa syrjinnän perustetta missään olosuhteissa millään yhteiskuntaelämän alueella. Lakiehdotuksen valiokuntakäsittelyn aikana ehdotettiin, että perustelulausuman ajatus olisi tullut ottaa itse lakitekstiin. Eduskunta-asiakirjoista voidaan päätellä, että katsottiin riittäväksi, kun perusteluissa todetaan vanhemmuuteen perustuva syrjintä kielletyksi tasa-arvolain mukaan.”

Käytäntö on siis osoittanut, että tämä silloin eduskunnassa hyväksytty lausuma ei ole ollut riittävä, niin kuin sitä silloin jo epäiltiin.

Laki naisten ja miesten tasa-arvosta sai täällä eduskunnassa aikaisemmin tänään äänestyksen jälkeen 8 §:n, jossa tasa-arvolain uudistamistokomission esityksen mukaisesti olisi pykälään lisätty kohta, jonka mukaan sukupuolen huomiointi otaminen palvelussuhteeseen otettaessa tai palvelussuhteen pituutta määrittäessä olisi lain tarkoittamaa kiellettyä syrjintää.

Suuri valiokunta palautti lain työasiainvaliokunnan päättämään muotoon äänin 9—10 ja 1 tyhjää. Allekirjoittanut oli tuo tyhjä, koska olin saanut mm. pääministeri Aholta luvan esittää tätä asiaa hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajien neuvotteluun siinä toivossa, että eduskunnan jo kertaalleen hyväksymä pykälä olisi voitu säilyttää. Valitettavasti kokoomuksen eräille edustajille suuressa valiokunnassa ei kuitenkaan sopinut tällainen menettely, ja suuri valiokunta teki asiassa päätöksensä ilman neuvotteluja. Mielestäni olisi ollut perusteita neuvotella siitä, olisiko voitu hyväksyä eduskunnan tekemä päätös.

Ensimmäisen perustelu on se, että ongelma johon puututaan, on ollut tiedossa niin kauan kuin tasa-arvolaki on ollut voimassa.

Toinen perustelu on se, että työasiainvaliokunta yksimielisesti ponnessaan edellyttää hallituksesta, että hallitus antaa pikaisesti eduskun-

nalle tasa-arvolain 8 §:ää koskevan muutostyön. Pöytäkirjan perusteluiksi valiokunta on todennut mietinnössään, että Eta-sopimuksen myötä Suomea sitoviksi tulevat EY:n tasa-arvodirektiivit ja niihin liittyvä oikeuskäytäntö edellyttävät Suomelta mm. kyseisen pykälän muuttamista.

Kolmas perustelu on mielestäni se, että eduskunnan jo hyväksymän pykälän on muotoillut käsittäkseni kansanedustaja PaaVo Nikula eli alan varsinainen asiantuntija. Ei kai hallitus voi tuoda eduskuntaan sen parempaa pykälää kuin se, minkä ed. Nikula on meitä varten muotoillut? Tähän mm. on vedottu, että hallitus haluaa määrätä pykälän sisällön itse.

Tässä on siis kysymys vain arvovallosta eli siitä, että joidenkin mielestä on tärkeää, että tämä pykälä tuodaan hallituksen asianomaisen ministerin valmisteltuna eduskunnan päätettäväksi. Varsinainen asia on siis taas sivuseikka, poliittinen taktiikka ja arvovalta pääasioita.

Haluan viitata myös lyhyesti perusoikeuskomitean työskentelyyn johon olen saanut lyhyen aikaa osallistua. Perusoikeuskomitea ehdottaa 5 §:ksi perustuslain asianomaiseen lukuun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvopykälää, jonka luen kokonaisuudessaan:

”Kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja oikeutettuja yhtäläiseen lainsuojaan. Ketään ei saa syrjiä sukupuolen, iän, terveydentilan, vammaisuuden, kielen, kansallisen alkuperän, uskonnon ja muun vakaumuksen, mielipiteen, yhteiskunnallisen aseman tai muun vastustuksen syyn vuoksi. Sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi säädetään lailla. Naisilla ja miehillä on oikeus yhtäläiseen palkkaukseen samanarvoisesta työstä sekä yhdenvertaiseen kohteluun työssä ja työhön otettaessa.”

Erityisesti nykyinen puheenjohtaja Riitta Prusti ajoi innokkaasti komiteassa tällaista pykälämuotoilua ja varsinkin mainintaa samapalkkaisuudesta. Itse käsittelyn kaikissa vaiheissa lämpimästi kannatin puheenjohtaja Prustin esityksiä. Voin kertoa myös sen, että perusoikeuskomitea joutui pitkään pohtimaan näitä syrjinnän kieltäviä perusteita mm. siltä osin, mainitaanko sana ”vammaisuus”. Komiteassa oli jäseniä, jotka eivät olisi toivoneet tällaisen asian mainitsemista ja jotka perustelivat omaa kantansa sillä, että tämän asian mainitseminen jo on syrjintää. Itse edustin sellaista näkemystä, että se on elävän elämän tosiasioiden huomioon ottamista ja kirjaamista eikä sitä tarvitse käsittää syrjinnäksi. Mutta miesten ja naisten tasa-arvos-

ta ja heidän yhdenvertaisesta kohtelustaan työssä ja työhön otettaessa olimme yksimielisiä. Paikalla oleva ed. Jäätteenmäki oli myös perusoikeuskomiteassa ja edustaa samoja arvoja, joita esittelen.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi vielä todeta, että olen tässä asiassa kyllä aivan tosissani ja vakavissani. Kerron tämän siksi, että olen vastustanut eduskunnassa naispappeutta ja olen saanut sellaisen leiman, etten hyväksy naisten ja miesten tasa-arvoa. Meillä on näitä leimoja, ja niitten kantamisen taakkaa saa itse kukin omalla tavalla kokea. Olen todella tasa-arvon lämmin kannattaja myös käytännössä. Mutta naispappeutta en ole voinut kannattaa siksi, että siitä on niin selvä Raamatun ilmoitus ja pidän sitä ehdottomana. En halua sitä nyt tässä enemmän perustella, mutta siinä ei ole mielestäni kysymys tasa-arvosta eikä yleensääkään mistään arvolatauksesta, vaan se on enemmän työnjakokysymys ja kristillisen perinteen kysymys.

Eduskunnassa on puhuttu tänäänkin paljon luonnonsuojelusta, ja se on hyvä ja oikea asia. Mielestäni meidän pitäisi myös nykyistä enemmän puhua ihmisen suojelusta, jopa syntymättömän lapsen eli sikiön suojelusta.

Meillä ei ole kansana tulevaisuutta, ellei ole mahdollista synnyttää uusia ihmisiä tälle kansakunnalle. Siksi pitää tehdä lait sellaisiksi, ettei lapsia odottavia äitejä millään tavalla missään olosuhteissa työelämässä tai muualla syrjitä. Jos tästä aiheutuu kustannuksia, niin kuin suuren valiokunnan eräessä pikku keskustelussa väitettiin, työnantajille, ne pitää maksaa vaikka yhteisistä varoista.

Äiti Teresaa lainaten haluan lopettaa: ”Meillä pitää olla rohkeutta seistä syntymättömän lapsen rinnalla.”

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Haluan ensin kiittää ed. Alarantaa puheenvuorosta. Se osoitti mielestäni hyvin hienolla tavalla sen, miten erilaisista eettisistä ja maailmankatsomuksellisista ja uskonnollisistakin lähtökohdista voidaan päätyä aivan konkreettiseen tasa-arvon käsitteeseen. En halua käydä perusteista ja niistä johtuvista yksityiskohtia koskevista erävistä näkemyksistä enempää keskustelua, mutta minusta tämä oli erittäin arvokas puheenvuoro, jonka juuri saimme kuulla.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan suuresta valiokunnasta on tulossa vähin erin yksilöllisen poliittisen kannanmäärityksen sankarihauta. (Ed. Stenius-Kaukonen: Hyvä määrittely!) Siellä

rohkea poliittinen kannanmääritys, joka on tahtunut isossa salissa, helposti ajetaan takaisin ns. kirjan mukaiseen menettelyyn. Nimenomaisesti tasa-arvolain käsittelyssä mielestäni eduskunnan enemmistön ei tulisi suuren valiokunnan niukan enemmistön kantaan yhtyä vaan pysyä aikaisemmin tekemässään päätöksessä, minkä, herra puhemies, nyt ehdotan, että eduskunta myös tulevassa äänestyksessä tekisi.

Raskauteen perustuva syrjintä on erityisesti tässä ajankohtaisessa tilanteessa työasiainvaliokunnassa kuullun tasa-arvovaltuutetun Tuulikki Petäjäniemen mukaan yleisin syrjintäperuste tällä hetkellä. Niin kuin ed. Alaranta toi esiin, työasiainvaliokunta yksimielisesti edellyttää, että säännöstö, jolla raskauteen perustuvaa syrjintää työelämässä voitaisiin torjua, tuotaisiin mahdollisimman kiireellisesti eduskunnan käsiteltäväksi. Voi olla, että se voisi tulla joskus loppuvuodesta, voi olla, että ensi vuoden alkupuolella. Sinä aikana tehdään ehkä joku kymmenen tai muutama sata työhönottopäätöstä, joissa raskaana olevaa työnhakijaa syrjitään pelkästään sillä perusteella, että hän synnyttää uutta elämää tähän maailmaan. Se on hyvin syvästi ihmistä loukkaava menettely siinä vaiheessa. Se vaikuttaa myös lapseen sillä tavoin, että hän varmasti siitä tulee kuulemaan elämässään. Ne syrjivät päätökset, joita muutaman kuukauden aikana tehdään, vaikuttavat joidenkin ihmisten mielessä vielä vuosikymmenten kuluttua sen jälkeen, kun toivon mukaan koko tasa-arvolainsäädäntö on toteuttanut itsensä ja se on voitu kumota. Sen vuoksi minusta ei tulisi epäröidä hyväksyä tässä vaiheessa tätä säännöstä.

Ed. Alaranta sanoi hyvin kauniisti, että olisi muotoillut tämän säännöksen. Yleensäkin lait eivät ole yhden ihmisen kirjoittamia. Olen joskus sillä kokemuksella, jota lainvalmistelusta minulla on, sanonut, että lainvalmistelu on vähän kuin keksin valmistamista. Tekstiä kaulitaan ja käännetään, kaulitaan ja käännetään. Joskus kirjoitetaan kymmeniä versioita. Näin myös tässä säännöksessä. Se on todellakin tasa-arvolain uudistamistoimikunnassa valmisteltu. Sitä on hyvin monelta kannalta jo sitä ennen mietitty tasa-arvolain soveltamiskäytännössä. Vielä työasiainvaliokunnassa I vastalauseesta, jonka perusteella nyt eduskunnan päätös tehtiin, on, niin kuin päivemmällä puheenvuorossani sanoin, poistettu säännöksestä pari sanaa, jotka tekevät sen työnantajan kannalta väljemmäksi. Menettelyhän on se, että jos työntekijä väittää ja osoittaa, että hänet on raskauden vuoksi asetettu eriarvoi-

seen asemaan, työnantaja voi poistaa syrjintäolettamalla, että kysymyksessä on työn tai tehtävän laadusta johtuva hyväksyttävä syy. Toimikunnan ehdotus oli, että olisi pitänyt osoittaa painava ja hyväksyttävä syy. Tässä vastatodistelun kynnyks on aika paljon alempi.

En halua juridiikkaan enempää mennä, mutta haluaisin korostaa sitä, että säännös on kyllä enemmän kuin yhden ihmisen valmisteleva ja aika monen kriittisen silmän editse mennyt. Työasiainvaliokunnan kuultavana ollut asiantuntija, tasa-arvovaltuutettu Petäjäniemi oman muistikuvani mukaan puolsi tämän säännöksen hyväksymistä. Hän on ollut myös toimikunnassa tätä valmistelemassa ja siinä yhteydessä myös ollut säännöksen säätämisen kannalla.

Ed. Alaranta siteerasi valiokuntamietintöä, jonka eduskunta hyväksyi vuonna 1986. Minulla on se käsitys, että jos Euroopan yhteisön tuomioistuin olisi joutunut soveltamaan Suomen tasa-arvolakia raskauden perusteella syrjintätapauksiin ja perehtynyt valiokunnan mietintöön, se olisi päätyntä toisenlaiseen ratkaisuun kuin Suomen korkein hallinto-oikeus. Euroopan yhteisön tuomioistuin on tulkinnut tasa-arvodirektiivejä, jos voisi sanoa, hyvin progressiivisesti tavalla, joka on koko ajan omiaan edistämään tasa-arvon toteutumista.

Meillähän tilanne on se, että silloin, kun ensimmäistä kertaa otetaan sijainen työhön, voidaan kiinnittää huomiota korkeimman hallinto-oikeuden tulkinnan mukaan jonkun hakijan raskaudentilaan, mutta ei enää sen jälkeen, kun asianomainen on ollut jonkin aikaa sijaisena. Tässä ei ole kysymys työnantajan näkökulmasta kovin suuresta määrästä tapauksia, mutta korostaisin, että jokaiselle yksityiselle ihmiselle hänen itseensä kohdistuva syrjintä on todella syvä loukkaus varsinkin, kun se perustuu asiaan, jolle asianomainen ei voi itse mitään: sukupuoleen, ja tapahtumaan tai ilmiöön, joka on maailman terveisin: raskaudentilaan.

Arvoisa puhemies! Sen vuoksi en oikein, vaikka pidän tietysti myönteisenä, että työasiainvaliokunta kiirehtii tämän säännöksen antamista vastaisuudessa eduskunnalle, voi ymmärtää ajatuksenjuoksua, miksei sitä säädetä nyt, kun se on meidän käsissämme ja päätösvallassamme.

Myönnän, että työnantajalle koituu jonkun verran taloudellisia menetyksiä siitä, että työntekijä, esimerkiksi sijainen, jää äitiyslomalle ja on palkattava uusi henkilö hänen sijaansa. Tämähän on esimerkiksi suurten sairaaloiden ja eräiden oppilaitosten ja eräiden muidenkin naisval-

taisten alojen erityinen ongelma. Se lisäkustannus ei ole kovin suuri. On arvioitu, että palkkaliikumukset vuosittain ovat 4 prosentin luokkaa ja äitiys- ja vanhempainlomista, joita siis isillekin järjestetään, aiheutuvat palkkakustannusten lisäykset ovat ehkä puolet palkkaliukumista, eivät välttämättä sitäkään. Kysymys ei ole kovin suurista summista. Mutta joillekin työnantajille ne ovat todellakin tuntuva asia.

Sen vuoksi haluaisin kiinnittää puheenvuoroni lopuksi vielä huomiota työasiainvaliokunnan mietinnössä ponnien jälkeen olevaan tekstiin: "Samalla valiokunta kiirehtii selvityksiä niiden ongelmien poistamiseksi, joita naisvaltaisille aloille ja yrityksille syntyy vanhempainlomien aiheuttamista kustannuksista." Ajatus on, että tässä olisi laajempi yhteisvastuu näistä kustannuksista kuin pelkästään yksittäisen työnantajan. Siinä on erilaisia mahdollisuuksia sairausvakuutuksen ja jonkinlaisten muidenkin järjestelyjen kautta. Valiokunta kiirehtii selvitystyötä juuri sen takia, että se on käynnissä. Minusta aivan hyvin kolmannessa käsittelyssä, kävipä tässä laissa nyt miten tahansa, eduskunta voisi koven- taata sanontaa ja ottaa sen pontena hallitukselle, jotta asia saataisiin mahdollisimman nopeasti eduskuntaan, jolloin viimeinenkin ärtymyksen tai ongelmien aiheuttaja vanhempainlomasta voisi poistua.

Ed. Muttilainen: Herra puhemies! On erittäin tärkeää, että eduskunta pysyy aiemmassa päätöksessään ja lisää uuden 8 §:n ed. Nikulan ehdottamassa muodossa. Kannatan ed. Nikulan tekemää ehdotusta.

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Edustajat Nikula ja Alaranta mielestäni erittäin hyvin kuvasivat tämän päivän tilannetta. Muodollisesti on varmasti menetelty oikein suuressa valiokunnassa. Mutta minusta tässä on tapahtunut jotakin, mikä on eduskunnan työn hengen vastaista. Suuri valiokunta voi varmasti korjata työtapaturmia, sattuman kautta syntyneitä enemmistöjä, tai korjata myös asioita silloin, jos on kysymys hallituksen koossapysymisestä. Se on minusta aivan ymmärrettävää. Mutta tämän kaltaisessa asiassa on todellakin aikamoisesta turhasta arvovallasta kysymys, kun äänestyspäätöksellä tehdään näin, kun täällä salissa sentään jo kaksi kertaa äänestettiin. Tämä on aika turhauttavaa täysistuntotyön kannalta, varmasti demoralisoiva asia, varsinkin, kun ed. Alarannan puheenvuoroon viitaten voi pitää tätä myös

syvästi eettisenä kysymyksenä, uskonto- ja raitiuskysymyksiin verrattavana.

Mutta yhdessä asiassa olen ed. Alarannan kanssa eri mieltä. En usko, että tämän eduskunnan ja tämän edustajapolven työmoraali on huonompi kuin arvokkaiden edeltäjiemmekään. Eduskunnan työtävät ovat muuttuneet. Asioita on hirveän paljon enemmän kuin joskus aikoihin. Ja saattaa olla, että myös juhlallinen edustajainstituutio on sillä tavalla maallistunut, kun eletään vapaan ja runsaan tiedonvälityksen aikaa ja erilaisten taustaryhmien ja kansalaiskontaktien aikaa, että monet täältä pois olevat edustajat ovat tapaamassa kansalaisia, niin kuin tähän aikaan kuuluu.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ed. Nikula jo ehti todeta, että ed. Alarannan puhe oli erinomaisen hyvä ja ylistyksen veroinen. Olennaista on kuitenkin se, että elää niin kuin puhuu tai käyttäytyy niin kuin puhuu. Tässä tapauksessa olen suurella mielihyvällä voinut todeta, että ed. Alaranta suuressa valiokunnassa toimi niin kuin äsken puhui. Vaikka oli ilmoitettu harvinaisen selvästi hallituspuolueiden taholta, että toimitaan kirjan mukaan, niin kuin sanonta täällä kuuluu, siitä huolimatta hän käytti ensimmäisenä puheenvuoron ja ehdotti juuri sitä menettelyä, jonka hän äsken julki toi.

Tämä on sikäli merkityksellistä, että tässähän ei ole satunnaisesta enemmistöstä kysymys vaan vakaumuksellisesta enemmistöstä. Silloin tietysti täytyisi eduskunnassa olla sellainen instrumentti, että vakaumuksellinen enemmistö myös realisoituisi lopputuloksissa. Siinä katsannossa äänestys, joka tästä asiasta huomenna käydään, on arvossa arvaamattomassa.

Ed. Kuittinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan myös sitä, että 8 § hyväksytään siinä muodossa kuin eduskunta toisessa istunnossa tänä päivänä jo kertaalleen hyväksyi.

Ed. Alarannan olen oppinut tuntemaan sosiaalivaliokunnan jäsenenä aikaisemmalta kaudelta, ja usein ennenkin erilaisista maailmankatsomuksistamme huolimatta olemme päätyneet yhteisiin lopputuloksiin niin kuin tässäkin asiassa, kun puhumme tasa-arvosta ja nimenomaan naisten mahdollisuudesta olla yhtä aikaa äiti ja myös osallistua työelämään.

Mitä tulee vakaumukselliseen enemmistöön, niin valitettavasti on pakko todeta, että se, että enemmistö pääsi syntymään toisessa istunnossa, johtui vain siitä, että hallituksella oli neuvottelu kello 13.30 ja siellä he kuulemma odottelivat valtioneuvoston jäseniä saapuviksi ja asian eli sairausvakuutuslain muutosesityksen käsittelyssä kului aikaa pidempään kuin oli ollut tarkoitus, eivätkä he ehtineet äänestämään. En tiedä tarkkaan, mikä kohta oli menossa silloin, kun äänestys suoritettiin.

Mutta tässäkin voi sanoa sen, että hallitus tällä tavalla hyppyyttää eduskuntaa olemalla poissa, ja jos asiat eivät mene niin kuin se haluaa, niin eduskunta ottaa tämän laiskanlänksyn ja tekee asian uudestaan. Olisi todella toivottavaa, että uudessa äänestyksessä voitaisi vakaumuksellinen enemmistö, koska uskon, että hallituspuolueidenkin edustajista löytyy vakaumuksellisia kansanedustajia.

Ed. Jättöemäki: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys parantaa miesten ja naisten tasa-arvoa, mutta silti tässä on puutteita. Mielestäni nyt käsittelyssä ja keskustelun alla oleva 8 § on suurin puute.

Edellinen ja myös tämä hallitus on monissa juhlapuheissaan tuonut esille sen, että naisia ja miehiä tulee kohdella työelämässä tasa-arvoisesti. Kuitenkaan se ei ole johtanut juuri konkreettisiin toimiin.

Erityisesti minua ihmetyttää, että valiokunta esittää hallitukselle toivomuksen, että se pikaisesti toisi sellaisen muutosesityksen, joka valiokunnan mietinnön vastalauseeseen liittyy. Olisi toivonut todella, että eduskuntakäsittelyn aikana tullut muutos hallituksen esitykseen pitäisi. Minua ihmetyttää todella se, että kokoomuksen taholta nimenomaan kokoomuksen edustaja Anneli Taina vastustaa eduskunnan täysistunnossa tapahtuvaa muutosta. Samoin minua ihmetyttää, että tasa-arvoasioista vastaava ministeri Elisabeth Rehn ei puolusta tasa-arvoasioita yhtä ponnekaasti kuin hän on ajanut hävittäjähankintoja.

Myönnän toki, että tästä voi tulla työnantajille lisäkustannuksia, mutta toivon, että tämä asia on sellainen, joka hoidetaan, ja sen tulee olla koko yhteiskunnan asia eikä todella muutaman työnantajan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Tämä tapaus aika kuvaavasti osoittaa sen, mistä on kysymys. Kysymys ei suinkaan ole asiasta, vaan hallituksen arvovallasta. Kysymys on siitä, saako tämä eduskunta tehdä yhtään ainoaa päätöstä ilman, että hallitus on sen hyväksynyt. Tämä ei pelkästään ole näkynyt tässä asiassa, vaan se on myös näkynyt valiokunnissakin. Eli jos valiokunnat menevät muuttelemaan lakiesitystä ja se sattuu lipsahtamaan tämän salin ja kolmannen käsittelyn läpi, niin hyvin herkästi ministerit katsovat, että on tehty liikaa muutoksia ja asia tuodaan korjaavana lakiehdotuksensa takaisin.

Tämä on sen verran tärkeä asia, että minä nyt toivoisin ja uskoisin, että eduskunta tekee tässä asiassa kapinan. Ei ryhmäkuri voi olla tällaisissa asioissa se, joka painaa. Minä käsitän ryhmäkurin ja ymmärrän sen hallituspuolueitten kansanedustajien kohdalla silloin, kun on kysymys luottamuslauseesta, hallituksen elämästä ja kuolemasta, mutta eihän tässä ole siitä kysymys. Tässä on kysymys eettisistä asioista ja arvoista, joiden pitäisi olla aivan samalla tavalla jokaisen kansanedustajan omantunnon asioita kuin uskonnolliset ja alkoholiasiat.

Ed. H ä k ä m i e s : Herra puhemies! En voi olla ihmettelemättä ed. Jäätteenmäen puheenvuoroa. Hän puheenvuorossaan, sikäli kuin sen oikein ymmärsin, halusi hallituksen sisällä siirtää jotenkin asiassa vastuuta pelkästään kokoomuksen ja ruotsalaisen kansanpuolueen suuntaan. Muistutan ed. Jäätteenmäkeä siitä, että hän itse on keskustan eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja, jos oikein muistan, ja tässä korkeassa asemassa hän tietysti voi vaikuttaa siihen, mitä hallitus näissä asioissa tekee. Muistutan ed. Jäätteenmäkeä myös siitä, että työasiainvaliokunnassa mm. on jäsenenä nykyinen tasa-arvoasiain toimikunnan puheenjohtaja, joka on työasiainvaliokunnan mietinnön kuitenkin hyväksynyt. Eli tuon kaltaiset heitot, joita puheenvuorossanne äsken osoititte, mielestäni ovat vähintäänkin kohtuuttomia, jos katsoo, mitä keskusta itse tässä asiassa on tehnyt.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Häkämiehelle haluan todeta, että puutuini puheenvuorossani vain eduskuntakäsittelyyn. Saamani tiedon mukaan nimenomaan kokoomuksen ed. Anneli Taina on suuren valiokunnan kokouksessa estänyt sen, että asia olisi mennyt ryhmien puheenjohtajien keskusteluun ja sitä kautta saanut onnellisen päätöksen.

Minusta on erittäin valitettavaa, että samaan aikaan kun eduskunta on tekemässä päätöstä siitä, että yleensä lakien lepäämäänjättämismahdollisuudesta, tiettyjä asioita lukuunottamatta, luovutaan, me olemme hyväksymässä sen, että suuresta valiokunnasta on kehitymässä vapaan lainsäädäntövallan estämisvaliokunta.

Ed. K u i t t i n e n : Arvoisa puhemies! Tässä asiassa on kaksi suurta ongelmaa. Toinen on se, että tasa-arvolakia on kaikilta osin tavoitteellista muuttaa ja asiaa koskeva selonteko on odotettavissa syksyllä. Kun ministeri Rehn oli valiokunnassa tasa-arvolakiin tulevaa muutosta koskevia perusteluja kertomassa, niin hän pyysi lisäaikaa mm. tämän pykälän vuoksi. Senpä vuoksi valiokunta ponnessaan edellytti, että hallitukselta tulee pikaisesti 8 §:ää koskeva muutosesitys, ja samoin valiokunta kiirehti nimenomaan selvityksiä niiden ongelmien poistamiseksi, joita naisvaltaisille aloille ja yrityksille syntyy mm. vanhempainlomien aiheuttamista kustannuksista. Tämän takia valiokunta jäi odottamaan tämän pykälän ja myös muiden pykälien osalta perusteellisempia muutosesityksiä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

13) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 68

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Olen perustellut muutosehdotusta, jonka tulen tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä, jo asian ensimmäisessä käsittelyssä. Totean vain sen, että asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään mietintöön liittyvään vastalauseeseen perustuvan muutosehdotuksen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

14) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 42
Lakialoite n:o 19
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Katson, että hallituksen esityksellä ei voida riittävässä määrin puuttua maa- ja metsätalouden ja haja-asutusalueiden aiheuttamiin ympäristöhaittoihin. Sen vuoksi ehdotan, että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoitteeseen n:o 19 sisältyvä lakiehdotus.

Ed. P u l l i a i n e n : Herra puhemies! Kannatan ed. Kauton tekemää ehdotusta.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Vesi-, tie- ja rajariidat ovat asioita, jotka aiheuttavat suuria ristiriitoja ja vakaviakin riitakysymyksiä erityisesti maaseudulla. Kuntien tielautakunnat pitkän kokemuksen perusteella ovat tänä päivänä kykeneviä ratkomaan tiriitoja. Maanmittaustoimistot ratkovat rajariitoja, mutta vesilain kohdalla erityisesti maalaiskunnissa ympäristönsuojelulautakunnat ovat varsin tehottomia näissä asioissa.

Tällä lainsäädännöllä pyritään jossain määrin ympäristönsuojelulautakuntien toimintamahdollisuuksia parantamaan, mutta katson, että edelleenkin muutoksista huolimatta ympäristönsuojelulautakunnat ovat varsin tehottomia kunnissa vesilain mukaisia ristiriitoja ratkomaan.

On sanottu, että ympäristönsuojelulautakunnille ei voida eikä kannata vielä tässä vaiheessa antaa sellaisia valtuuksia kuin esimerkiksi tielautakunnalle asioiden ratkaisussa, koska kokemukset ympäristönsuojelulautakunnan osalta asiassa ovat varsin vähäisiä. Oli miten oli, niin olen sitä mieltä, että nämäkään muutokset eivät auta ympäristönsuojelulautakuntia niiden rat-

kaisuissa vesiriitojen suhteen, vaan sama jatkuu kuin tähänkin saakka. Riitaiset asiat kulkevat ympäristönsuojelulautakunnan ja vesioikeuden välillä, ovat aina joskus puoli vuotta asiakirjat hukassa ja palaavat taas johonkin paikkaan, jossa taas uusilla perusteilla alkaa riita uudelleen. Sen paremmin vesioikeudessa kuin ympäristönsuojelulautakunnassa niitä ei pystytä ratkaisemaan.

Toivon, että kun kokemusta tulee lisää, myöskin lainsäädäntö seuraa perässä ja annetaan ympäristönsuojelulautakunnille mahdollisuudet tehokkaisiin riita-asioiden ratkaisuihin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

15) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 87
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 117 ja 130 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 12.

Täysistunto lopetetaan kello 22.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

